

Έθιμα του Πάσχα των Βλάχων

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Φωτο:sirrakiotis.blogspot.com

Κατά τις 3 πρώτες ημέρες της Μεγάλης Εβδομάδας οι γυναίκες έπλεναν τα ρούχα και ετοιμάζαν το σπίτι. Τη μεγάλη Τετάρτη έπιαναν το ζυμάρι (ακθoσέ αλάτρου τρι τούτου άνλου) για όλη τη χρονιά και παράλληλα , το βράδυ ετοιμάζαν τη μπογιά για τα αβγά. Τη μεγάλη Πέμπτη, τα χαράματα - πριν σκάσει η αυγή για να μη σκάσουν τα αβγά - έβαφαν τα κόκκινα αβγά. Ένα αβγό το έβαφαν, την Τετάρτη το βράδυ, πρώτο και μόνο του για το εικόνισμα του σπιτιού και το κρατούσαν ως το άλλο Πάσχα. Με αυτό το κόκκινο αβγό σταύρωναν, το πρωί της Πέμπτης, το πρόσωπο όλων των μελών της οικογένειας, κυρίως των παιδιών, με ποικίλες ευχές: όου αρόσου, φάτσα αρόσα = κόκκινο αβγό, κόκκινο πρόσωπο, ή κα όου αρόσου Si κα κιάτρθ σανθότσου = σαν αβγό κόκκινο και σαν πέτρα γερός, ή γκίνι βινίS όου αρόσου, σανθότσου κα κιάτρθ μι αφλάS, σανόσου κα κιάτρθ σμι αλάS = καλώς ήρθες κόκκινο αβγό, γερό σαν πέτρα με βρήκες, γερό σαν πέτρα να με αφήσεις.

Την ίδια μέρα, πριν φέξει, κρεμούσαν έξω από το παράθυρο, μια βελέντζα κόκκινη

σαν το αίμα του Χριστού που θυσιάστηκε για τους ανθρώπους, και ταυτόχρονα ετοίμαζαν τα επτάζυμα (πᾶνι κου Σιάπτι αλάτουρι) και τα τσουρέκια.

Τη Μεγάλη Παρασκευή, το απόγευμα πήγαιναν στο νεκροταφείο και άναβαν κεριά στους δικούς τους για συγχώρεση, ενώ το Μεγάλο Σάββατο το πρωί οι άντρες έσφαζαν τα αρνιά, οι κτηνοτροφικές οικογένειες μοίραζαν γάλα στους συγγενείς και στους φίλους, και οι γυναίκες ετοίμαζαν τη μαγειρίτσα και τα λιανώματα.

Το Πάσχα, οι Βλάχοι δεν έβαζαν το αρνί στη σούβλα αλλά στο ταψί μαζί με τα λιανώματα, και αυτό γιατί, καθώς έσφαζαν τα αρνιά, άρχιζε το άρμεγμα των προβάτων, και οι άντρες ήταν απασχολημένοι. Αρνιά σούβλιζαν στις καλοκαιριάτικες γιορτές. Εννοείται βέβαια ότι οι γυναίκες συμμετείχαν σε όλες τις εκκλησιαστικές ακολουθίες και τα εκκλησιαστικά δρώμενα (στόλισμα επιτάφου) των ημερών. Το βράδυ της Ανάστασης όλη η οικογένεια μετείχε στην ακολουθία της Ανάστασης, και τσούγκριζαν τα κόκκινα αβγά με ανάλογες ευχές.

Την πρώτη Παρασκευή μετά το Πάσχα, της Ζωοδόχου Πηγής, οι Βλάχοι της Βέροιας πήγαιναν οικογενειακά στο Ντοβρά, στο μοναστήρι της Καλής Παναγιάς, άναβαν τα κεριά της Ανάστασης, και διασκεδάζαν όλη την ημέρα.

Σε ορισμένα βλαχοχώρια υπήρχε το έθιμο: Λούνα αλ ΠάΣτι = η Σελήνη του Πάσχα. Στο πρώτο γεμάτο φεγγάρι μετά το Πάσχα, όλη η οικογένεια έβγαινε έξω για να παρακαλέσει τη σελήνη για το καλό του σπιτιού. Η μητέρα, με ένα ψωμί στο χέρι, με ένα ποτήρι αμίλητο νερό, ένα ποτήρι κρασί και με τόσα κουτάλια όσα και τα μέλη της οικογένειας παρακαλούσε τη σελήνη: Γκίνι βίνις λούνα αλ ΠαΣτι, ιό τίνι Σι τίνι κα μίνι, μπάρμπα ατά πᾶν ντι κέπτου, μπάρμπα αμιά πᾶνθ ντι μᾶντι, κᾶθᾶ ρίνα άρι μᾶντι, τούτι παράτσ του πούνγκᾶ αλι τάτι = Καλώς ήρθες φεγγάρι του Πάσχα, εγώ σαν και σένα και συ σαν εμένα, τα γένια τα δικά σου ως το στήθος, τα δικά μου ως το χώμα, όση η άμμος καταγής τόσα τα χρήματα στο κιμέρι του πατέρα.

Να σημειωθεί ότι όταν το Πάσχα έπεφτε αργά, οι Βλάχοι νομαδοκτηνοτρόφοι ετοιμάζονταν για να ανεβούν στα ψηλά θερινά βοσκοτόπια τους, και ιδίως οι Βλάχοι της Θεσσαλίας έπρεπε απαραίτητα στα τέλη του Μάη να είναι στα Γρεβενά στο πανηγύρι του Αγίου Αχιλλείου, από τη μια για να πουλήσουν υφαντά που κατασκεύαζαν οι γυναίκες το χειμώνα και από την άλλη να εφοδιαστούν με τα απαραίτητα για τη θερινή διαμονή τους στα βουνά. Εξάλλου, η θερινή περίοδος λογίζονταν από τον Αγιογιώργη ως τον Αγιοδημήτρη. Γι αυτό συνέβαινε πολλές φορές οι Βλάχοι νομαδοκτηνοτρόφοι να περνούν το Πάσχα στο δρόμο.

Στη Βλαχοκλεισούρα, την ημέρα του Πάσχα, κατά τη δεύτερη Ανάσταση, όταν ο παπάς διάβαζε το ευαγγέλιο σε διάφορες γλώσσες, οι κτηνοτρόφοι κτυπούσαν τα κουδούνια, για να μεταφέρουν το μήνυμα στον κόσμο αλλά και παράλληλα για το

καλό των κοπαδιών. Η ημέρα του Πάσχα ήταν ημέρα χαράς και διασκέδασης όπου στήνονταν μεγάλοι χοροί και γίνονταν επισκέψεις.

Ένα από τα σπάνια λατρευτικά δρώμενα, που τελούνταν κατά την περίοδο του Πάσχα, είναι και οι κούνιες που συνηθίζονταν στα βλαχοχώρια της Δυτικής Μακεδονίας (Κλεισούρα, Βλάστη, Νυμφαίο), αλλά και σε χωριά του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης καθώς και της υπόλοιπης Ελλάδας.

Το δρώμενο αυτό έχει άμεση σχέση με την «αιώρα» των Αθηναίων παρθένων κατά τη διάρκεια της εορτής των Ανθεστηρίων και θεωρείται κατάλοιπό τους. Στην αρχαιότητα μάλιστα η αιώρηση είχε καθαρτική λειτουργία που επιτυγχανόταν μέσω του αέρα. Το έθιμο μάλιστα της αιώρησης συνδεόταν με ένα μύθο που σχετιζόταν με το Διόνυσο και έναν ήρωα τον Ικάριο καταγόμενο από το Δήμο της Αττικής Ικαρία (Διόνυσος).

Δεν πρόκειται δηλαδή για ένα απλό παιχνίδι ή ψυχαγωγία των χωρικών, αλλά για μια συνήθεια όχι σπάνια σε πολλές αγροτικές εορτές, που είχε αρχικά μαγικό μάλλον χαρακτήρα και αποσκοπούσε στην επίτευξη ευφορίας των καρπών και γονιμότητας των γυναικών. Οι κούνιες συνηθίζονταν την Κυριακή του Πάσχα και τη Δευτέρα της Διακαινησίμου, την Κυριακή του Θωμά, ανήμερα της εορτής του Αγίου Γεωργίου και στην εορτή του Αγίου Μάρκου.

Το δρώμενο που είχε στην αρχή μαγικό και ευχετικό χαρακτήρα, ήταν άρρηκτα συνδεδεμένο με την ανάγκη των ανθρώπων για γονιμότητα της γης και για προσωπική ευτυχία και ευμάρεια. Αυτό καταδεικνύεται από την εαρινή περίοδο τέλεσης του δρωμένου, αλλά και από την χρήση αντικειμένων όπως τα λουλούδια, το αυγό και την μικρή πέτρα.

Ο μαγικός και ευχετικός χαρακτήρας του δρωμένου επιβεβαιώνεται και από τα τραγούδια που το συνόδευαν και είχαν συγκεκριμένο περιεχόμενο, ανάλογο πάντα με το πρόσωπο που αιωρείτο και τις κρυφές του επιθυμίες. Για την νέα ανύπαντρη κοπέλα και τον ελεύθερο νέο η ευχή μέσω του τραγουδιού ήταν να καλοπαντρευτούν, ενώ για τις νιόπαντρες να γυρίσει σύντομα ο καλός τους από τα ξένα.

Ο αρχικός όμως μαγικός χαρακτήρας αντικαταστάθηκε σταδιακά από την ανάγκη των ανθρώπων για κοινωνικότητα, αλλά και επίδειξη και το δρώμενο μετατράπηκε σε πανηγύρι, το οποίο συνόδευαν παραδοσιακά όργανα και χοροί.

Προφορά γραμμάτων : θ = αγγλικό άφωνο φωνήεν, S = παχύ σίγμα
(Εκτός από αυτά τα σύμβολα ,προτιμούμε το ελληνικό αλφάβητο για τα βλάχικα, απλά ,γιατί απευθυνόμαστε σε Βλαχόφωνους Έλληνες).

Τσιαμήτρος Γιάννης
εκπ/κός-χοροδιδάσκαλος

(Πηγές; Ιστοσελίδα Λ.Σ Βλάχων Βέροιας- Ιστοσελίδα www.vlahoi.net-

[Οι κούνιες στο πασχαλινό πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου στα βλαχοχώρια της Δυτικής Μακεδονίας-Ανακοίνωση Αργυρόπουλου Παναγιώτη Φιλόλογου - Ερευνητή](#))

Πηγές: .laosver.gr - vlahoi.net